

A MUNKÁSOK POLITIKAI MŰVELTSÉGE

Egy szociológiai felmérés tanulságai

A pártpropaganda csak akkor lehet eredményes, ha a propagandát végző pártszervek jól ismerik, megfelelően számbavesszik munkájuk hatását, a dolgozók reagálását, állásfoglalását. Ez vezette a megyei pártbizottságot, mikor a pártoktatásban részt vevő munkások politikai műveltségének, eszmei tudatának szintjének alaposabb — a mindennapi tapasztalatot meghaladó, annál mélyrehatóbb — feltárása érdekében kérdőíves felmérést végzett.

A vizsgálatba közel ezer olyan munkást vontak be a pártszervek, akik részt vesznek a párt-

oktatásban. A kérdőív, amelyet névtelenül töltöttek ki, 19 külső és belpolitikai, a X. pártkongresszus legfontosabb döntéseire vonatkozó kérdést tartalmazott.

A politikai érdeklődés össztönzője

A vizsgálat elsősorban azt igyekezett felmérni, hogy milyen a pártoktatásban részt vevő munkások politikai érdeklődése, rendszeresen, vagy ritkán, esetleg egyáltalán nem érdeklődnek politikai kérdések iránt. Az eredményekről a következő táblázat tájékoztat:

POLITIKAI ERDEKLŐDÉS	% -ban		
	Szak- munkás	Betanított munkás	Segéd- munkás
Rendszeres	71,4	55,0	44,9
Ritka	26,3	40,3	44,1
Nem érdeklődik	2,3	4,7	11,3

Az adatokból kiolvasható, hogy politikailag legérdeklődőbbek a szakmunkások, s a rendszeresen érdeklődők aránya fokozatosan csökken a betanított és a segédmunkásoknál. A ritkán érdeklődők aránya jóval magasabb a betanított és a segédmunkásoknál, mint a szakmunkásoknál, s a segédmunkások között nem kevesen vannak, akik egyáltalán nem érdeklődnek politikai kérdések iránt.

A felmérés további váratlan és meglepő adata az, hogy 25 éven aluli fiatalok többsége (52,9 százalék) ritkán, 8,4 százalék pedig egyáltalán nem érdeklődik politikai kérdések iránt.

A politikai érdeklődésnek fontos jellemzője lehet az, hogy mi kelti fel, mi ösztönzi. A munkások a politikai érdeklődésüket meghatározó tényezők közül első helyen említették az ország eseményeiben való tájékozottságot (28 százalék), a második helyen a szocialista meggyőződést (25 százalék), a harmadik helyen a háborútól való félelmet. A párttagoknál első helyen áll a szocialista meggyőződés (34,6 százalék), a párttagoknál pedig az ország eseményeiben való tájékozottság. Az 50 év felettieknél — jórészt érthetően — első helyen áll a háborútól való félelem, a szocialista meggyőződéssel együtt (30—35 százalék).

A kérdőív tanúsága szerint a nemzetközi kérdésekben való tájékozottság még elég hiányos a munkásoknál. A szocialista országok kapcsolatának legfőbb elveként az internacionalizmust a megkérdezetteknek csak 47 százalék jelölte meg, 50 százalékuk — helytelenül — a békés egymás mellett élést tartja a legfőbb elvnek.

Arra a kérdésre, hogy „kik viselnek igazságságos háborút Vietnámban?”, a helyes válaszok magasabb arányúak (62 százalék), de 23 százalék úgy véli, hogy egyik fél sem visel igazsá-

gos háborút, mert vért ont. Nagyjából ugyanezek az arányok a közel-keleti háború kérdésében is. Az e kérdésre adott válaszokban tükröződik az egyes arab országokban megnyilvánuló jobboldali tendenciáknak, a nemrég szudáni kommunistaellenes terrorhadjáratnak a hatása. Ezzel magyarázható, hogy — főleg a segédmunkások, a párttagok és a fiatalok körében — elég magas azoknak az aránya, akik egyik oldalról sem tartják igazságosnak a háborút.

Állampolgári ismeretek és politikai közérzet

A társadalmi-politikai rendszerünkkel, a szocializmus építésével, a X. kongresszus döntéseivel kapcsolatos kérdésekre adott válaszok már megalapozottabb politikai műveltségről tanúskodnak, de néhány probléma kapcsán itt is erős bizonytalanság tapasztalható. A megkérdezettek többsége tudja és érti, hogy mi a proletárdiktatúra, bár kisebb arányban téves nézetek is találhatók a munkások között. A válaszolók egy része bizonytalan a proletárdiktatúra létrejöttének időpontjában. Főleg a fiatalok vélik úgy, hogy már 1945 óta proletárdiktatúra van hazánkban (43,4 százalék), de még a párttagok 30,7 százaléka is ezen a véleményen van. A helytelen válasz a fiataloknál az életkorral is összefügg, de egészében a politikai, történelmi, műveltség hiányosságaira utal.

Ugyancsak a politikai, állampolgári ismeretek hiányait bizonyítja, hogy a megkérdezettek 22 százaléka az országgyűlés helyett az Elnöki Tanácsot, 14 százalék pedig a Minisztertanácsot tartja a legfőbb államhatalmi szervnek. A túlnyomó többség tudja, hogy jelenleg a szocializ-

mus teljes felépítésén dolgozunk, túl vagyunk már a szocializmus alapjainak lerakásán. A megkérdezettek többsége érti: a munkássztyál vezető szerepe érvényesülésének legfőbb feltétele, hogy a munkássztyál érdeke és politikája valósuljon meg, bár 10 százalékuk azon a véleményen van, hogy ez csak úgy valósulhat meg, ha minden vezető posztot munkások töltöttek be.

A megkérdezett munkások többségének az a véleménye, hogy érvényesül az általános politikai és az üzemi demokrácia, mert a dolgozóknak beleszólási lehetőségük van lényeges kérdések eldöntésébe. Érdekes, hogy amíg az országos kérdések kapcsán 74 százalékuk értékeli kedvezőnek a helyzetet, addig üzemi körök vonatkozásban már csak 64 százalékuk. A megkérdezettek egyharmada azt válaszolta, hogy fontos közérdekű üzemi kérdések eldöntésébe csak részben van beleszólásuk.

A párt vezető szerepe érvényesülésének, a párttagok és párttagok nélküli kapcsolatának, a szocialista demokrácia érvényesülésének fontos kérdése, hogy közfunkciót párttagok nélküli is betölthetnek. Ennek megítélése, hogy ez milyen módon hat a párt tekintélyére és vezető szerepére, fontos politikai kérdés. A megkérdezett munkások többsége (53 százalék) úgy véli, hogy ez növeli a párt tekintélyét, és erősíti vezető szerepének érvényesülését. Érdekes, hogy ezt leginkább a középkorú és idősebb munkások vallják, míg a legfiatalabbak — kevesebb politikai tapasztalatuk lévén — nem érzékelik ennek a kérdésnek a fontosságát, hiszen 48 százalékuk úgy véli, hogy az említett elv és gyakorlat semmilyen módon nem befolyásolja a párt tekintélyét.

Gazdasági reform — szocialista erkölcs

A gazdasági reform szerepének, hatásának megítélése is jól tükrözi az emberek politikai felfogását, közérzetét, tapasztalatait, és politikai műveltségét. Örvendek, hogy a munkások nagyobb része országosan kedvezőnek tartja a gazdasági reformot, és ebben nincs lényeges eltérés a szakmunkások és betanított munkások, párttagok és párttagok nélküli, idősebbek és fiatalabbak között. Az azonban figyelemre méltó, hogy a segédmunkások között a legalacsonyabb azok száma, akik kedvezően nyilatkoznak a gazdasági reformról. A megkérdezettek negyed része csak részben értékeli kedvezően a gazdasági reformot.

Még inkább csökken a kedvező véleményen levők száma saját üzemi gyakorlatára vonatkozóan. Míg a felmérésben részt vevő munkások 73 százaléka országosan kedvezőnek tartja a gazdasági reformot, addig saját üzemi körükben csak 66 százalék látja annak igazát. Igaz, a teljesen negatív véleményen levők csak 3 százalékot tesznek ki, de magas (32 százalék) azok száma, akik szerint csak részben kedvező a reform hatása.

KEDVEZŐ-E A GAZDASÁGI REFORM HATÁSA (ÜZEMI MÉRTEKBEK)

	25 év alatt	25—50 év között	50 év felett	Összesen
Igen	60,7	66,1	70,9	66
Nem	2,1	1,9	2,7	2
Részben	37,2	33,0	26,4	32

Érdekes módon a legfiatalabbak vannak a legkedvezőtlenebb véleménnyel a gazdasági reformnak üzemi körben érvényesülő hatásáról, s a kedvező véleményen levők aránya fokozatosan emelkedik a középkorúaknál és az idősebbeknél. Ebben bizonyára a fiatalok türelmetlensége, de esetleg tapasztalatlansága is tükröződik. Figyelemre méltó adat, hogy a megkérdezettek több, mint egyharmada úgy véli, a gazdasági reform erősíti a kispolgári életfelfogást. E kérdés megítélésében nincs lényeges eltérés a különböző életkorúaknál, a szak-, a betanított és segédmunk-

ásoknál. Ezekben a véleményekben kifejezésre jutnak a munkások bizonyos negatív tapasztalatai, valamint az is, hogy bizonytalanok e kérdés megítélésében, hiszen a párttagoknál munkások több, mint 16 százaléka „nem tudom”-mal válaszolt a kérdésre.

Az utóbbi időben sok szó esik közvéleményünkben az anyagiasság, az önzés jelenségeinek erősödéséről, a szocialista erkölcs és életszemlélet állítólagos háttérbe szorításáról. Vizsgálatunk szerint a munkások ezeket a veszélyeket nem tartják jelentősnek:

MI A SZOCIALISTA ÉLETSZEMLELET ÉS ERKÖLC S FŐ ELVE?

	Szak- munkás	Betanított munkás	Segéd- munkás	Összesen
Önzetlenség, áldozatvállalás	29,9	23,0	26,7	28
Egyéni jólét és boldogulás	3,9	4,0	11,0	6
Személyes boldogulás a munka arányában	66,2	77,0	62,3	68

Az adatokból kiolvasható, hogy viszonylag nagy azok száma, akik éppen eléggé puritán, aszkéta módon értelmezik a szocialista erkölcsöt, és csak elenyésző arányban nyilvánultak meg a kizárólag egyéni boldogulást előtérbe állító, egoizmust, individualizmust tükröző vélemények. Szocialistává váló társadalmunk, mindennapi gyakorlatunk nevelő hatása mellett ebben bizonyára szerepe van politikai nevelőmunkánknak is.

Politikai ismeretforrás és eszmei tudatosság

Az emberek politikai műveltségét, ismereteit nagyban meghatározza, hogy milyen ismeretforrásokkal rendelkeznek, elsősorban honnan szerzik politikai ismereteiket. Felmérésünk során ennek vizsgálatára is nagy gondot fordítottunk. Legfőbb politikai ismeretforrásaikat legtöbbször a tv-ben jelölték meg (42 százalék), másodikként a napilapok következnek, kivételt képeznek a párttagok, akiknél a tv után a pártoktatás következik (27,9 százalék), a rádió, mint ismeretforrás csak a folyóiratok után következik. Mindez a tv elterjedtségére és közkedveltségére utal, amit a propagandamunkában is figyelembe kell venni.

A felmérés adatai azt tanúsítják, hogy egyes ismeretforrások felszínesebb, mások átfogóbb, megalapozottabb ismereteket nyújtanak. A vizsgálat azt is feltárta, hogy a különböző is-

meretforrások hível hogyan választottak a felmérés során feltett külpolitikai kérdésekre. Kitérünk, hogy erre a kérdésre: „mi a szocialista országok kapcsolatának legfőbb elve?”, a tv és a rádió adásait előtérbe helyezők csak 40 százalékban választottak helyesen, míg a politikai ismereteiket elsősorban a pártoktatásban szerzők 61 százalékban. Aik a baráti kört jelölték meg legfőbb politikai ismeretforrásuknak, 75 százalékban úgy vélték, hogy a békés együttélés a szocialista országok kapcsolatának legfőbb elve, s csak 25 százalékuk tartotta annak az internacionalizmust, vagyis választott helyesen. Az adatok egyértelműen bizonyítják, hogy azoknál a legmagasabb arányú a helyes válaszok száma, akik elsősorban a pártoktatásban szerzik politikai ismereteiket.

A tv, rádió feladata az, hogy a mindennapi eseményekről tájékoztasson, az események hátterének, mélyebb összefüggéseinek megvilágítására nem mindig nyílik lehetősége, ezért a politikai ismeretek, a politikai műveltség gazdagításában, elmélyítésében nagy feladat hárul a pártpropagandára. Felmérésünk is szemléltetően bizonyítja, hogy a pártoktatást nem helyettesítheti sem a tv, sem a rádió, vagyis, hogy a tömegtájékoztató eszközök és a pártszervezetek közvetlen eszmei-politikai meggyőző munkája ma már kölcsönösen feltételezi és kiegészíti egymást.

TAMASI MIHÁLY

Székel
Dezso

ÉNEK TÜCSÖKHEGEDÚRE

Búcsúszavát a vándor falevélnék
csak azok értik, kik zavarban élnek.
Ti hol élték majd, cigány-tücskök?
Porzik a nyár, a gyémántküllös álom,
küldik az égek rezgő pókfonalon
a tél pénzét, a vöröses ezüstöt...

Búcsúzzunk. Dér ül a kert csonka fáján,
hová készültök, nótás cimboráim?
No, ne sirjatok! Így ni, jól van...
Még elintézek néhány sürgős dolgot,
hát ne várjatok, — üzzétek a gondot
egy földalatti fogadóban.

